

Nét Tài Hoa Thợ Thêu Xứ Huế

Từ quan niệm "Trai thì đọc sách ngâm thơ. Gái thì kim chỉ thêu thùa vá may" và đặc điểm của nghề thêu đòi hỏi người thợ cần cù, chịu khó, tỉ mỉ nên nó được người Huế xem như là một trong những tiêu chuẩn hoàn thiện về tứ đức "Công - Dung - Ngôn - Hạnh" của người phụ nữ.

Nhiều thợ thêu Huế tâm sự rằng thêu không chỉ là những động tác đưa kim lên xuống mà còn phải "thổi hồn" vào đó để lột tả nội tâm và thể hiện những ước mơ, khát vọng của người thợ trên mỗi bức tranh thêu. Chính sự tỉ mỉ, cần mẫn của phụ nữ Huế cộng thêm những chất liệu như chỉ và vải nền thêu đẹp đã nâng nghệ thuật thêu ở Huế lên rất nhiều, tạo nên sự phong phú, sinh động cho sản phẩm thêu tay.

Không như các nghề khác, nghề thêu có vẻ "nhàn hạ", không đòi hỏi đầu tư máy móc, thiết bị, dụng cụ của nghề thêu đơn giản với một chiếc khung thêu được làm bằng thanh gỗ hoặc tre, ghép thành hình vuông hoặc chữ nhật, nền vải được căng trên khung, kim và chỉ màu. Đây là một nghề không có chất thải, không ảnh hưởng đến môi trường sinh thái.

Đối với người thợ thêu ở Huế, nhiều người học nghề từ khi tóc còn để chỏm, khi tay cầm kim còn vụng về học theo mẹ những mũi đâm xô, lướt vắn... Một người thợ gọi là lành nghề ít nhất phải làm bạn với kim chỉ, khung vải, dề từ 5 - 7 năm.

Miệt mài bên khung thêu suốt ngày, người thợ thêu cố gắng tái tạo những hình ảnh của cuộc sống một cách chân thực, gửi gắm vào cuộc sống với bao buồn vui trăn trở theo cảm nhận của riêng mình. Họ không phải là người chỉ biết kết chỉ mà còn có kiến thức, khá am hiểu về hội họa và điêu khắc, có tính kiên trì, bền bỉ và sáng tạo cao. Chính vì vậy, khi nhìn những bức tranh thêu tay ở Huế, ta có cảm giác như nhìn vào bức tranh, với nét vẽ tài hoa.

Một trong những hậu duệ của bà Hoàng Thị Cúc - mẹ vua Bảo Đại, một nghệ nhân thêu nổi tiếng của Huế xưa, là nghệ nhân thêu Hoàng Thị Xuân đã thừa hưởng toàn bộ những kỹ xảo tinh tế của nghề thêu màu truyền thống và phương pháp nhuộm chỉ xa xưa, kết hợp với nghề thêu trắng du nhập từ Pháp hình thành nên một phong cách thêu XQ tạo nên bước tiến mới của nghệ thuật thêu Huế.

Sản phẩm thêu tay của Huế cũng đã tìm được những thị trường tiêu thụ ổn định bằng những hợp đồng làm hàng xuất khẩu từ các nước Nhật Bản, Hàn Quốc,... Từ thành thị đến nông thôn đều có các hợp tác xã, cơ sở tư nhân nhận hàng xuất khẩu về làm. Nhiều phụ nữ Huế đã chuyển sở thích thêu thùa của mình thành một nghề, tạo ra sản phẩm cho du lịch Huế và có mức thu nhập ổn định. Chỉ tính riêng ở thành phố Huế hầu như 25 phường, xã và các doanh nghiệp đều có cơ sở thêu ren thu hút trên 6.000 lao động nữ. Những chị em có hoàn cảnh khó khăn, tàn tật, con nhỏ có thể nhận hàng về nhà làm, bình quân thu nhập 400.000 - 800.000 đ/tháng. Có thể mức thu nhập chưa cao nhưng dẫu sao nghề thêu cũng đã góp phần tạo công ăn việc làm cho một lượng lớn lao động ở Huế.

2004